УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат

Лола Стојановић

Радни наслов теме докторске дисертације

Тумачење обликовања идентитета књижевног јунака у савременој критици и у школи (дела Бранка Ћопића, Иве Андрића и Данила Киша у школским програмима; интерпретативни и методички аспекти)

Предложени ментор (коментори)

Проф. др Александар Јерков

Проф. др Зона Мркаљ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ОЦЕНУ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ

1.1. ДАТУМ И ОРГАН КОЈИ ЈЕ ИМЕНОВАО КОМИСИЈУ

Одлуком бр. 2416/1 донетом дана 21. 9. 2023. године Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду образовало је, уз сагласност предложених чланова, Комисију за оцену научне заснованости теме докторске дисертације докторанда мср Лоле Стојановић под насловом: Тумачење обликовања идентитета књижевног јунака у савременој критици и у школи (дела Бранка Ћопића, Иве Андрића и Данила Киша у школским програмима; интерпретативни и методички аспекти).

КОМИСИЈА ЗА ОЦЕНУ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ

1. ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ
Име и презиме: др Зорана Опачић
Звање: редовни професор
Ужа научна област: Српска књижевност, Књижевност за децу
Датум избора у звање: 11. 9. 2019.
Установа на којој је запослен: Факултет за образовање учитеља и васпитача у Београду.
2. ЧЛАН КОМИСИЈЕ
Име и презиме: др Валерија Јанићијевић
Звање: ванредни професор
Ужа научна област: Методика наставе српског језика и књижевности
Датум избора у звање: 24. 10. 2019.
Установа на којој је запослен: Факултет за образовање учитеља и васпитача у Београду.
3. ЧЛАН КОМИСИЈЕ
Име и презиме: др Бојан Марковић
Звање: доцент
Ужа научна област: Методика наставе српског језика и књижевности
Датум избора у звање: 23. 2. 2021.
Установа на којој је запослен: Факултет за образовање учитеља и васпитача у Београду.

II ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ КАНДИДАТА ЗА ИЗРАДУ ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

У приложеној биографији колегиница Лола Стојановић наводи да је рођена 12. децембра 1993. у Нишу где је завршила основну школу „Мирослав Антић" и Прву нишку гимназију „Стеван Сремац". Студије српске књижевности са јужнословенским књижевностима на Филолошком факултету у Београду уписала је 2012. године и завршила у року, 2017. године, са просечном оценом 9 (девет). Дипломски рад „Анцилијарна љубав у романима *Нечиста крв* и *Друга књига Сеоба*" радила је код ментора проф. др Александра Јеркова на предмету *Српска књижевност XX века*, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима. Академске мастер студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду (модул Српска књижевност) завршила је 2019. године са просечном оценом 10 (десет), одбранивши под менторством проф. др Александра Јеркова мастер рад на тему „Конструкт детињства у одабраним приповеткама Иве Андрића (Интерпретативни и методички аспект)", за рад и одбрану рада добила је оцену 10 (десет). Исте године уписала је докторске академске студије, модул Српска књижевност на којем је све испите положила до септембра 2021. године са оценом 10. Колегиница наводи и да је од 22. августа до 2. септембра 2016. године учествовала на 45. семинару Загребачке славистичке школе у Дубровнику, као стипендиста Филолошког факултета у Београду. Од маја 2018. до јануара 2019. године радила је као наставник српског

језика и књижевности у Основној школи „Краљ Александар I" у Београду, стичући непосредна искуства у настави.

На Учитељском факултету у Београду радила је од јануара 2019. године као сарадник у настави за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности*, на предметима *Методика развоја говора II* и *Методика наставе српског језика и књижевности II*, а затим од јануара 2021. године као асистент за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности*, на предметима *Методика наставе српског језика и књижевности I* и *Методика наставе српског језика и књижевности II*, а учествовала је и на семинарским вежбањима из предмета *Књижевност за децу*. У студентским анкетама високо је оцењена.

Области њеног интересовања, како то потврђује и приложена библиографија су проучавање књижевног дела уопште а посебно у настави и с обзиром на улогу коју има и може имати књижевност у образовном процесу, одрастању младих читалаца/ђака и обликовању зреле личности. Неке од нарочито важних проблемских области у њеном проучавању књижевности су питања идентитета у књижевним делима (првенствено у књижевности за децу и младе), проблематика конструкта детињства и мотивације књижевног обликовања човекове осећајности, а утицај наставе српског језика и књижевности на идентитетско развијање ученика је стално у фокусу њених истраживања, тако да су питања методике и њеног развоја у двадесет првом веку и књижевне критике две области у којима она види своју научну каријеру, уз додатно интересовање за филм, тумачење филма и место филма у образовном процесу.

2.2. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Оригинални научни радови

1. Стојановић, Лола. „Постмодернистичке одлике у романима *Фама о бициклистима* Светислава Басаре и *Природни роман* Георгија Господинова", у: О. Л. Паламарчук (ур.), *Компаративні досаіджения словянських мов і літератур*, бр. 33, Кијев, 2017, стр. 286–302. УДК 81-115:82.091=16, ISSN 2075-437X.
2. Стојановић, Лола. „(Де)конституција идентитета у *Швабици* Лазе Лазаревића", у: Д. Ајдачић (ур.), *Зборник младих србиста* 2, зб. 41, Кијев, 2017, стр. 60–80. УДК 82:811.163.41(082), ISBN 978-617-7480-65-4.
3. Стојановић, Лола. „Постхерменеутичка теорија (српске) књижевне имагинације", у: Лопичић, В. Мишић Илић, Б. (ур.), *ЈЕЗИК, књижевност, теорија = Language, Literature, Theory : тематски зборник радова*, Ниш: Библиотека Научни скупови / Филозофски факултет, 2019, стр. 417–429. УДК 821. 163.41.09, ISBN 978-86-7379-495-2, COBISS.SR-ID 275743756.
4. Стојановић, Лола. „Књижевни текст и вредности које пружа у предшколском васпитању и образовању", у: *Методичка теорија и пракса*, Учитељски факултет Универзитета у Београду, бр 1/2019, Вол. 13, Београд, 2019, стр. 45–62. УДК: 82:028:373.2, YU ISSN 0354/9801.
5. Стојановић, Лола. „Функција кадра у дијалогу романа *Нечиста крв* и његове филмске адаптације *Софка*" у: Грујић М. (ур.), *Филм и књижевност : зборник радова*, Београд: Институт за књижевност и уметност, 2020, стр. 561-572. ISBN 978-86-7095-272-0

6. Стојановић, Лола. „Постмодернистичко прекорачење граница жанра: децентрирани женски субјекти у *Крвавој одаји* Анђеле Картер“, *Детињство*, број 1, Нови Сад, 2021, стр. 43–56.
7. Стојновић, Лола. „Конструкт детињства у Андрићевој приповеци „Деца“: Интерпретативни и методички аспекти“, *Књижевна историја*, Београд: Институт за књижевност и уметност, 53, број 173, 2021, стр. 135–157.
8. Стојановић, Лола. „Преобликовање бајке у драми *Брод за лутке* Милене Марковић“, *Детињство*, број 2, Нови Сад, 2022, стр. 147–158.
9. Стојановић, Лола. „Маргинализовани субјекти збирке *Гарави сокак*: Обрада на часу и рецепција“, *Антићеви простори детињства : зборник радова*, Београд: Учитељски факултет, 2022, стр. 370–385.
10. Стојановић, Лола. „Идеологија и сексуалност у филму *Човек није тица* Душана Макавејева“, *Хрватски филмски љетопис*, 112/2022, Загреб, 2022, стр.46–64. УДК: 791.43/45.
11. Стојановић, Лола. „ Могућности коришћења анимираног филма у предшколском образовању и разредној настави у Србији – неколико америчких примера“, *Хрватски филмски љетопис*, 113/2023, Загреб, 2023, стр. 53–70. УДК: 373.2/.3:791.228(497.11)

Учешће на конференцијама и научним скуповима

1. Міжнародна конференція молодих сербістів. Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка. Кијев, 19. април 2017. године. Тема излагања: „(Де)конституција идентитета у *Швабици* Лазе Лазаревића”.
2. XVII Міжнародних славістичних читань памяті академіка Леоніда Булаховського. Кијев, 21. април 2017. године. Тема излагања: „Постмодернистичке одлике у романима *Фама о бициклистима* Светислава Басаре и *Природни роман* Георгија Господинова”.
3. *Наука и савремени универзитет – STUDKON 3*. Филозофски факултет у Нишу, новембар 2017. године. Тема излагања: „Лалићево *Писмо* из угла француске нове критике”.
4. *Језик, књижевност, теорија*. Филозофски факултет Универзитета у Нишу, април 2018. године. Тема излагања: „Постхерменеутичка теорија (српске) књижевне имагинације”.
5. *Филм и књижевност*. Институт за књижевност и уметност у Београду, новембар 2018. године. Тема излагања: „Функција кадра у дијалогу романа *Нечиста крв* и његове филмске адаптације *Софка*”.
6. 64. Саветовање Змајевих дечјих игара *Жанрови књижевности за децу и жанровска књижевност*, Матица српска, Нови Сад, 10–11. јун 2021. Тема излагања: „Постмодернистичко прекорачење граница жанра: децентрирани женски субјекти у *Крвавој одаји* Анђеле Картер“.
7. *Поетика Мирослава Антића*, Учитељски факултет Универзитета у Београду, 16. 11. 2021. Тема излагања: „Маргинализовани субјекти збирке *Гарави сокак*: Обрада на часу и рецепција“.
8. Међународно стручно саветвање о књижевности за децу и младе са темом *Змајевито доба – нова читања европске бајке и фантастике*, Међународни центар књижевности за децу „Змајеве дечје игре”, Нови Сад, 8. и 9. јун 2022. Тема излагања: „Преобликовање бајке у драми *Брод за лутке* Милене Марковић“.

Увидом у приложену биографију и библиографију Комисија сматра да кандидаткиња мср Лола Стојановић вишеструко испуњава све услове за израду предложене докторске дисертације.

III ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

Име и презиме ментора: др Александар Јерков
Звање: редовни професор
Датум избора у звање: 22. 6. 2016.
Установа на којој је запослен: Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа област научно-истраживачког рада: Српска књижевност

Име и презиме ментора: др Зона Мркаљ
Звање: редовни професор
Датум избора у звање: 22. 6. 2016.
Установа на којој је запослен: Филолошки факултет Универзитета у Београду
Ужа област научно-истраживачког рада: Српска књижевност. Методика наставе књижевности и српског језика

Радови ментора из уже научне области којој припада тема предложене дисертације (најмање пет радова):

1. Jerkov, Aleksandar. *Istina (srpske) književnosti. Metasholia*. Beograd: Albatros plus, 2023.
2. Јерков, Александар. *Европа и књижевна истина: херменеусиа*. Београд: Филолошки факултет, 2015.
3. Јерков, Александар. „Тишина и орфичка поезија. Први предрад“. *Српски језик, књижевност, уметност*, Зборник радова са XI међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу (28–29. X 2016), Књига II, *Тишина*. (Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2017): 511–525.
4. Јерков, Александар. „Смисао Медитерана“. *Acqua alta: Медитерански пејзажи у модерној српској и италијанској књижевности*. (Институт за књижевност и уметност, Београд, 2013): 29–40.
5. Јерков, Александар. „Пад Византије и диогенијска нононтологија, део први“. *Византија у (српској) књижевности и култури од средњег до двадесет и првог века*. (Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу, 2013): 19–33.

1. Мркаљ, Зона. *Од буквара до читанки (методичка истраживања)*. Београд : Учитељски факултет Универзитета у Београду, 2016, 308 стр.
2. Мркаљ, Зона. *Изазови савремене наставе Српског језика и књижевности и традиционалне вредности.* Београд : Klett, 2022, 223 стр.
3. Mrkalj, Zona. „The absence of the term "home reading list" from the Serbian Language syllabuses and the teaching practice“. *Modern trends in teaching and education*. (Serbia : Faculty of Education, University of Belgrade; Poland : State Higher Vocational School, Nowy Sacz). Nb. 1. 2015: 152–163.
4. Мркаљ, Зона. „Однос националних и мултикултуралних садржаја у оквиру образовног предмета Српски језик и књижевност у Републици Србији“. *Мултикултурализъм и многоезичие*. Сборник с доклади от Тринадесетите международни славистични четения, София, 21–23 април 2016. Том Антропология литературознание. – Велико Търново, Издателство „Фабер”, 2017, стр. 381–389.
5. Мркаљ, Зона. „Иво Андрић у читанкама прошлог и овог века“. Братство : часопис Друштва „Свети Сава”, 2017, стр. 25–37.

Комисија сматра да проф. др Александар Јерков и проф. др Зона Мркаљ испуњавају све услове за менторе (коменторство) ове докторске дисертације за области Методика наставе језика и књижевности и Српске књижевности (20. и 21. века).

IV ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНЕ ТЕМЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

4.1. ФОРМУЛАЦИЈА НАСЛОВА ТЕМЕ

Када се узму у обзир подручја научног истраживања која кандидаткиња наводи у образложењу пријављене теме и сама тема провери из перспективе предложеног образложења, може да се закључи да је наслов докторске дисертације

Тумачење обликовања идентитета књижевног јунака у савременој критици и у школи (дела Бранка Ћопића, Иве Андрића и Данила Киша у школским програмима; интерпретативни и методички аспекти)

одговарајуће формулисан и усклађен са областима: Српска књижевност; Методика наставе књижевности; Књижевност за децу – као интердисциплинарна докторска теза.

4.2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет научног истраживања ове докторске дисертације представља интердисциплинарно проучавање неких веома важних дела савремене српске књижевности која су укључена у школски програм и по тој основи, а и према интендираном читалачком хоризонту, представљају књижевна дела за децу која ће бити проучена како са становишта тумачења књижевности у историји развоја херменеутике и постхерменеутике, тако и методички са становишта наставе и развоја ученичког капацитета за разумевање књижевног дела, перцепцију књижевних уметничких вредности, увода у тумачење и обликовања идентитета ученика у образовном процесу.

Ово научно истраживање усмерено је ка конструкцији и/или деконструкцији идентитета јунака у одабраним делима Ћопића, Андрића и Киша, посебно тумачена у савременој критици и онако како се тумаче, или би требало да се тумаче, у школама. Питање индивидуализације и карактеризације ликова у извесној мери указује ђацима и на неке правце обликовања њиховог идентитета, њихове акултурације и социјализације, што су образовни циљеви и педагошки учинак који прати упознавање књижевности, овладавање начелима њеног разумевања и тумачења и напокон изградње зреле читалачке личности која уме да приступи књижевној уметности. Упознавање књижевности утиче и на обликовање младе личности, што питањима интерпретације књижевних дела, књижевне критике и методике наставе књижевности даје посебан значај целини овог процеса који је у средишту замишљене тезе, јер је укрштање различитих аспеката и нека врста локалне интердисциплинарности (шира би била однос различитих предмета, рецимо историје и српског језика и књижевности или различитих уметности, рецимо књижевности и филма, при чему је ово потоње могућност која остаје

отворена у самој тези или доцнијем раду изведеном из ње). Дисертација ће истражити савремене приступе књижевности и нарочито у наслову јасно одређеном делу школског корпуса српске књижевности, и видети како се резултати савремене критике могу, у некој мери, применити и потврдити у наставном процесу. Дисертација ће обухватити Ћопићеву поему *Јежева кућица*, прозна дела *Башта сљезове боје*, *Орлови рано лете* и *Доживљаји Николетине Бурсаћа*, збирку *Деца* из Андрићевих сабраних дела и Кишов *Породични циклус*, дакле пре свега она дела која су у програмима наставе и учења, али и оне књижевне творевине које би на напредном нивоу ђаци могли као додатну лектиру или у раду секције да читају и тако проширују своја знања. Научно истраживање ће бити усмерено ка обликовању идентитета у књижевним делима и његовом значају у образовању, те начину на који разумевање и тумачење ових књижевних дела утиче на ученике у разредној и предметној настави српског језика и књижевности. Разматрање односа дела која су укључена (у целости или делимично) у програме наставе и учења у Републици Србији, али и оних који у овом тренутку нису део програма, омогућава критичку анализу програма и могућности позиционирања још неких дела у настави српског језика и књижевности. Део истраживања обухватиће анализу школских читанки и приручника са циљем сагледавања методичке апаратуре и процењивања у којој мери методички апарат прати књижевне вредности текста, а потом и усмерава ученике (и наставнике) на језичке и стилске, етичке, психолошке, социолошке, историјске и друге аспекте који су важни у обликовању књижевних јунака. Истраживање се заснива и на конкретним часовима српског језика и књижевности у основној школи на којима се одабрана дела Ћопића, Андрића и Киша анализирају са ученицима, што ће непосредним увидом и одговарајућим техникама провере резултата и анкете са ученицима/наставницима, наравно одређеног и ограниченог обима каква се може спровести, показати ниво способности младих читалаца за разумевање, доживљавање и тумачење стваралаштва ових писаца. Истраживање ћемо усмерити ка потенцијалу књижевног текста за неговање свести о историјским појавама и преиспитивању идеолошких структура које су обележиле модерну историју. Све је то допринос у конституисању идентитета ученика који може и мора да се непрестано изграђује у додиру са књижевним делима у настави српског језика и књижевности.

Питање саморазумевања субјеката у Ћопићевим делима тумачиће се у историјском оквиру, али и спрам општих питања оријентације идентитета. Идентитет Ћопићевих јунака и њихова везаност за дом(овину) пратила би се посебно с обзиром на историју рађања модерног идентитета. Љубав према дому коју Ћопић тематизује у *Јежевој кућици* могла би бити и део оне шире љубави коју његови прозни јунаци осећају према отаџбини, а свакако је знак спремности за сопствени идентитет. Књига Андрићевих приповедака о деци у *Сабраним делима* (коју је Андрић у извесној мери прихватио дозвољавајући њено обликовање и дугогодишње прештампавање, па се усталила под називом *Деца*, измишљеним и ограничено употребљивим), може послужити да се види један важан део приповедачког корпуса овог аутора који ће овде бити предмет тумачења како из перспективе програма, тако и из угла целине лика детета у Андрићевој прози. Детињство Андрићевих јунака често је обележено трауматичним сусретом са одраслошћу. Стога је посебно важно одговорити на питање шта се дешава када одраслост ступи на позорницу детињства, на који начин настаје идентитет и како се формира свест субјекта о себи, свету и себи у свету. Једно од кључних тежишта анализе заснивaће се на проучавању начина на који се идеологија рефлектује у домену свести, мишљења и одрастања, те како јунаци прихватају тренутак отрежњења – иницијацију из једног света у други. Нужно је позиционирати друштвеноисторијске тренутке које сећања јунака-

наратора додатно одређују у одређеним причама, што ће повезати идентитетске „тегобе” андрићевског и кишовског јунака-детета. Андрићеви јунаци у трауматичном прекиду детињства не проналазе разрешење ступањем у свет одраслости јер је управо тај свет поље дубоких унутрашњих раскола које отвара проблем самоорјентације модерног субјекта у модерном добу, и то је изазов како за књижевну критику тако и за тумачење на часу. Располућеност детета услед идентитетског конструисања само је антиципација човека који у првим деценијама двадесетог века покушава да одреди сопствени правац мишљења. Из ове перспективе, детињство и одраслост више нису опонентни стадијуми у развоју јунака већ два пола истоветне равни неумирене тегобе, што је динамика која би била испитана на посебан начин у овом раду.

Кишова породична трилогија треба да отвори тумачења која ће развијати мотиве сећања, прошлости и идентитета. У идентитетском обликовању Андреаса Сама преплићу се индивидуална и колективна прошлост у трауматском и посттрауматском историјском тренутку уочи, за време и након Другог светског рата. Индивидуално памћење јунака обележено је искуством ми-памћења породице, нације и идеологије. Интимна сећања у свакој од прича додирују испражњено место очинске фигуре која се обликује посредством јеврејског одређења. Призивање сећања за јунака постаје начин саморазумевања сопственог места унутар породице и једне друштвене заједнице. Сећања навиру под утицајем патње, повременог стида, глади, трауме и опсесије смрћу, а улога приповедања у призивању сећања јесте поновно конструисање прошлости које у књижевном тексту задобија непроменљив облик. Временска напуклина која постоји у памћењу, дакле, у тренутку када се Андреас Сам сећа (његова садашњост) и тренутака којих се сећа (његова прошлост), изнова се повезује поступком приповедања, што коначно доводи до идентитетског конституисања јунака које више није само предмет него и процес. На овај начин се индивидуално памћење претвара у културално чији је носилац књижевни текст и који даље осигурава функционално памћење једног друштва, што се најтемељније остварује у настави књижевности. Идентитетско самоисписивање Андреаса Сама производи и осигурава колективно сећање читалаца у сусрету са књижевним текстом и предствља, као и Андрићеве приповетке, посебно драгоцен увид у разноликост и терет идентитетских питања, што је све драгоцено за школски узраст и представља поље у којем настава књижевности (а у стилистичком и комуниколошком смислу и језика) потврђује свој изванредан значај и посебно место у образовном процесу и школи. Стога су питања методике која отварају приступ овом врелу књижевних вредности и хуманистичког значаја од важности не само у смислу практичног извођења наставе и могућности утемељења провере њених резултата у оцењивању савладаног градива, већ сама методика преузима на себе до овде одређених циљева, што је важан методички хоризонт ове дисертације и њен битан циљ.

Ћопићева проза у настави књижевности доноси сећање тријумфа и славне прошлости победника, Андрићева дела „за одрасле” тематизују колективне трауме чији су носиоци јунаци попут кмета Симана, док Киш (и један део Андрићеве прозе за децу који ћемо посебно истраживати) обликује личну трауму услед историјског усуда. Стога Ћопића, унеколико поједностављено речено и само у извесном смислу можемо посматрати као писца националног, а Киша као писца наднацоналног памћења, а Андрића аутора наднетог над отрежњујућа сазнања о неизвесности о идентитетској кризи која је трајна. И Ћопић и Андрић и Киш заузимају важно место у настави српске књижевности, посебно имајући у виду радикалну

кризу хуманизма у којој је нужно неговати и сачувати књижевну имагинацију која представља саставни, а можда и најбољи део нашег памћења.
Постоји и проблем маргинализација друштвено-хуманистичких наука, а посебно књижевности, у друштву и у образовном систему, што нужно води ка формирању недовољно мислећих младих људи и оштећује могућности обликовања критичког субјекта. У том амбијенту доводи се у питање како и колико лектира и школа служе бољем одрастању, како се развија радост читања и шта значи улазак у свет књижевне имагинације и књижевних вредности. Обликовање слободног, мислећег и критичког субјекта, одржавање традиције, националног духа и културе треба посматрати као неке од главних задатака образовања, док се у одсуству ових императива наслућује пропаст образовних установа. Кључну улогу и задатак имају наставници, посебно у настави српског језика и књижевности (како у разредној тако и у предметној). Будући да ново (не)образовање усред образовног система тражи губитак историјских корена и још више саме идеје слободе, данашњи ученик лако може бити изгубљен у идентитетској дезоријентисаности. Помоћ треба тражити у оном највреднијем – у књижевном тексту и исцрпном тумачењу свих вредности које пружа. Наставник је кључна фигура у процесу упознавања са најважнијим странама односа књижевног текста и ученика јер може и треба да буде главни посредник у том чину тумачења и усвајања. Тумачење љубави према дому и домовини у најширем контексту, односа међу јунацима и посебности свакога од њих, хоризонта вредности и карактерних особина, слободи и продуховљености, и друго, уводи ученике у свет осећања и вредности јунака који познају и поштују себе и своја права, који су окренути слободи и њен део могу видети у слободном обликовању и испољавању свега што чини лични, колективни и национални идентитет. Позитивне вредности и могућности идентитетске оријентације део су онога што се пред ученике поставља на том путу читања и тумачења, и циљ ове дисертације је да покаже неке од важних разлога да се у хуманистичком образовању очува и даље развије оно што је право образовање.

Треба имати на уму и да савремено дете свој идентитет формира у епохи испражњене метафизике са латентним колективним искуством разорене модерне. Изгубљено достојанство Запада представља вишедеценијску опомену и ризике са којима се постмодерна цивилизација носи. Руинирање глобалних идеолошких констелација, империјализма, социјализма и либералног капитализма, мењају прилике колико и технолошке револуције, промене облика комуникације и успостављања виртуелних идентитета под притиском друштвених мрежа и обавезе самопромовисања. Процес идеолошке организације друштва (чије обрисе видимо, на пример, у Андрићевој приповеци „Деца“ или Кишовом *породичном циклусу* где појединац покушава да пронађе своје место између устројства заједнице и интимних начела) представља првенствено опасност од лишавања индивидуалне слободе. Тежина преузимања унапред додељене друштвене улоге са собом носи, уколико је реч о мислећем појединцу, вишеструке опасности. Нарушена слобода, фундационализам идеолошких конструката и, напослетку, насиље представљају кључну опомену које доноси искуство модерне, а са којим се сваки потоњи нараштај треба и мора суочити. Тако ова дисертација настоји да стекне већу ширину и времену и друштвенополитичком простору који одређује најшири историсјки контекст како самих дела, тако и њиховог места у образовном процесу. Читањем Андрићеве и Кишове прозе, дете се сусреће са јунацима у стању онтолошке нелагодности услед идентитетске дезоријентисаности. Андрићева и Кишова проза која улази у опсег овог рада конструише детињство под утицајем насиља и идеолошких апарата, те се претпостављени читалац суочава са приповедном анализом тоталитарног и ауторитативног друштва, у чему се огледа начелна

слика модерне критике пројекта модерне, што има утицаја и на савремену наставу књижевности. Савремена школа добија могућност деконструисања елитистичких, затворених и идеолошких концепата, а самим тим и опирања таквом устројству савремености које доводи у питање обликовање и проучавање хуманистичких вредности, па је изучавању ове проблематике намењено да се да неки допринос и овде предложеним радом.

4.3. ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

Уколико се основна хипотеза може сажети у једној дугој реченици, она би била тврдња да су књижевна дела од посебног значаја за обликовање саморазумевања и утврђивања идентитета учесника образовног процеса у школском узрасту, те да је правилна методичка припрема и приступ овим питањима на школском часу од великог значаја за успех не само разумевања тога како се у књижевним делима обликују ликови, већ и за обликовање идентитета и саморазумевања самих ученика. То се има показати кроз непосредно истраживање и анкетну проверу испитаника, па је хипотеза да се ово питање може са извесном мером егзактности утврдити и проверити на резултатима образовног процеса. Хипотеза је да се питања теорије књижевности и методологије тумачења књижевног дела укрштају са питањима наставне праксе, начела методике наставе (српског) језика и књижевности и методичке припреме часа са плодовима књижевнокритичког усвајања дела и да се оваква интердисциплинарна перспектива у овој тези може додатно истражити и, можда, унапредити. Процес који се не завршава у учионици већ у обликовању карактера ученика/ученице: педагошки учинак превазилази оквир успешности реализације програма и оцене, је оно што је хоризонт најшире хипотезе овог проучавања о значају и вредности наставе језика и књижевности и месту истакнутих књижевних дела у њој.

4.4. ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА И ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Циљ истраживања одређен је као тумачење идентитета јунака у одабраним делима Ћопића, Киша и Андрића и утицаја наставе књижевности на ученике који имају могућност да школски усвајају и проучавају књижевна дела ових писаца. Истраживање треба да досегне до питања развијања односа друштва, власти (закона) и појединца и како се они рефлектују у детињству књижевних јунака, те консеквентно томе да води закључцима о значају целог овог комплекса проблема за наставни процес и ђака који у њему трага и налази једна део себе. Реч је, дакле, о улози књижевне имагинације у идентитетском обликовању савременог младог читаоца са далекосежним последицама и преиспитивањем важних методичких питања.

Тумачење које је предложено заснива се на постхерменеутици и истовремено на методологији испитивања методике настаје језика и књижевности, што није сасвим лако објединити и то је један од циљева ове тезе. Опирање метафизици од Ничеа и Хајдегера до постструктурализма, Барта, Лиотара, Дериде и Делеза, филозофска је претпоставка постхерменеутичког становишта. Западна метафизике врхуни у моћи технологије и технолошкој доминацији модерне, што је између осталог утицало на радикалну рационализацију и довело у крајњој

консеквенци до радикалног насиља у људској цивилизацији. Приче које су намењене деци и саме имају „слој” идеологије, она је у некој мери тежишна тачка читања које треба да одговори на питања која јунаци-деца не могу да разреше. Постхерменеутичко тумачење показује да постоји могућност и читања које узима у обзир укидање извесности и метафизике као централизма, односно, политичког фундаментализма Запада. Резултат постхерменеутичког читања прозе не огледа се у формирању нове идеологије, истине или метафизике, већ управо у укидању коначности поменутих категорија. Једна од конкретних последица оваквог приступа је ново виђење опасности модерне западне метафизике која је у Андрићевој и Кишовој имагинацији наговештена делањем под утицајем антисемитистичке мржње. Питање тумачења у критици и на часу, самим тим и методике наставе дела са оваквим садржајем је да у претпостављеном читаоцу треба бити најпре освешћена, а потом превазиђена ова изузетно тешка али и незаобилазна проблематика. Каква је методика потребна да би се деца у школи суочила са тим како књижевност обликује и представља, а затим превазилази, и нуди другачији модел, овакве облике насиља и историјски девијантног понашања, то је предмет ка којем се тежи у истраживању. При томе није реч о педагошком убеђивању ученика/ученице, него у томе да се развије аутентична способност препознавања, разумевања, оцењивања и тумачења ових појава, а затим зрела примена наученога у свакодневном животу у школи и изван ње. Дакле реч је о развоју самосталног критичког капацитет и моделовању пожељног образовног учинка, те обликовању зреле младе личности.

Критички и методички приступ одабраним књижевним делима пружа могућности стварања другачијег концепта друштва и деконструкција идеолошког фундаментализма *запада* и *модерне*, што не сме склизнути у напуштање заједничких циљева и неговању националног и културног идентитета. Имајући у виду комерцијализацију начина живота и образовања у XXI веку, веома је важно освестити да лектира треба да буде отворена и променљива, а пре свега одговарајућа једном од два светски примењљива модела – за мале нације нужно је сачувати историју књижевности и културе у лектири. Зато су на пример Ћопићеви родољубиви јунаци важни у настави књижевности да својом духовном снагом покажу идеју националне слободе, начине њеног достизања и облике њеног одржавања. У размери овог става и оног који се прати код Андрића и Киша, као и у целом дијапазону човекове осећајности, у укрштањима различитих врста мотивације и развоја сижеа у књижевним делима, добија се једна пожељна целина књижевнокритичког и школског, образовног којем служи развијена методика наставе.

4.5. ПЛАН РАДА И МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У првој фази израде докторске дисертације биће дефинисан проблем истраживања и дат сажет критички преглед постојеће и доступне литературе, осврт дакле на стање проучавања предметних дела и основну историју њиховог положаја у настави те методичких приступа. Главни део рада планиран је у пет целина. У првом се успостављају културноисторијски аспекти конструисања идентитета, од рађања модерне филозофске мисли (у картезијанском оквиру) до савремених погледа на идентитетску (дез)интеграцију. Наредна три поглавља су међусобно испрепрлетена и морају се радити комплементарно. Она су базирана на идентитетском обликовању јунака у одабраним делима Ћопића, Андрића и Киша. У фокусу другог ће бити Ћопићева поема *Јежева кућица*, као и прозна дела *Башта сљезове боје*,

Доживљаји Николетине Бурсића и *Орлови рано лете*; треће поглавље ће обухватити збирку Андрићевих прича *Деца*, као и одабране приповетке које не тематизују детињство, али су важне за тумачење самоодређења јунака, те личних и историјских ломова који конструишу идентитет јунака у специфичним историјским тренуцима; четврто обухвата Кишов породични циклус – *Башта, пепео*, *Рани јади* и *Пешчаник.* Ово је средишњи део истраживања у којем се у раду на конкретном тексту прати шта књижевнокритичко сазнања ставља на располагање школи и часу, а шта се у методици мора променити да би се дошло онако како је то у образовном процесу могућно до тако високих захтева који по правилу не одговарају узрасту или условима тумачења на часу. Зато овде постоји дијалог два основна усмерења и гледају се резултати истраживања „на терену", у самој настави до којих се може доћи различитим техникама: присуством на часу и непосредним увидом, провером искустава и припрема наставника, те упитима датим самим ђацима на различитим нивоима постигнућа. Пето поглавље, које ће бити подељено на неколико подцелина, поставиће резултате тумачења ових дела према историјском оквиру развоја образовног система, фундаменталним проблемима савременог образовања и могућностима његовог унапређивања па и превазилажења, тако да се од примера обраде одабраних дела Ћопића, Андрића и Киша у настави српског језика и књижевности данас дође до ширих закључака. Ово поглавље ће наравно садржати целовитије закључке изведене из конкретних испитивања спроведених у директном раду са ученицима од првог до осмог разреда основне школе, као некој врсти посебне провере теоријских и критичких закључака у тумачењу текстова која су даље развијена.

4.6. ПРЕЛИМИНАРНИ СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ

Кандидаткиња је приликом пријаве тезе приложила и следећи прелиминарни списак литературе:

1. Agamben, Đorđo. *HOMO SACER : Suverena moć i goli život*. Prev. Milana Babić. Beograd: Karpos, 2013.
2. Albvaš, Moris. „Kolektivno i istorijsko pamćenje". Prev. Aljoša Mimica. *Reč – časopis za književnost, kulturu i društvena pitanja.* Vol. 56/2, 1999, str. 63–82.
3. Altiser, Luj. *Ideologija i državni ideološki aparati*. Prev. Andrija Filipović i Goran Bojović. Beograd: Karpos, 2015.
4. Arent, Hana. „Kriza u obrazovanju". *Reč : Časopis za književnost i kulturu, i društvena pitanja*. Vol. 86/32, 2016, str. 177–193.
5. Asman, Alaida. *Rad na nacionalnom pamćenju : kratka istorija nemačke ideje obrazovanja*. Beograd: Biblioteka XX vek, 2002.
6. Asman, Alaida. *Duga senka prošlosti : Kultura sećanja i politika povesti*. Prev. Drinka Gojković. Beograd: Biblioteka XX vek, 2011.
7. Asman, Jan. *Kultura pamćenja : Pismo, sećanje i politički idenitet u ranim visokim kulturama*. Prev. Nikola Cvetković. Beograd: Prosveta, 2011.
8. Ахметагић, Јасмина. *Дажд од живога угљевља: читање с Библијом у руци: проза Данила Киша и Мирка Ковача*. Београд: Драслар, 2007.
9. Ahmetagić, Jasmina. *Knjiga o Andriću : male-velike drame: Andrićeva proza iz perspektive Jungove psihologije.* Beograd: Blum izdavaštvo, 2023.
10. Babić, Stjepan. „*Ježeva kućica* kao pedagoški i jezički problem". *Jezik*. Vol. 53/4, 2006. 139–146.

11. Бајић, Љиљана. *Методички приступ збирци приповедне прозе*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1994.
12. Бајић, Љиљана. „Естетска и васпитна вредност хуманистичке прозе". *Књижевност и језик.* Вол. 56.1–2, 2009, стр. 13–23.
13. Bataj, Žorž. *Književnost i zlo*. Prev. Ivan Čolović. Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod, 1977.
14. Berđajev, Nikolaj. *Filozofija nejednakosti*. Budva: Mediteran; Titograd: Oktoih, 1990.
15. Бечејски, Мирјана. „Читалац 'с лампом на раскршћу' (Кишови концепти читаоца и Киш као читалац)". *Баштина.* Вол. 55, 2021, стр. 31–41.
16. Blum, Alan. *Sumrak američkog uma*. Preveli s engleskog Aleksandar Spasić, Ivana Spasić i Miroslava Smiljanić Spasić. Beograd: Prosveta, 1990.
17. Бодрожић, Ђуро. *Српски идентитет*. Београд: Српска књижевна задруга, 2018.
18. Божић, Снежана. „Данило Киш и *Рани јади* на часу књижевности". *Школски час српског језика и књижевности: часопис за методику наставе српског језика и књижевности.* Вол. 21.2, 2003, стр. 89–109.
19. Vattimo, Gianni. *Nihilizam i emancipacija*. Prev. Marija Matić. Novi Sad: Adresa, 2008.
20. Vattimo, Gianni. *Transparentno društvo*. Prev. Nino Raspudić. Zagreb: Algoritam, 2008.
21. Велер, Ханс-Улрих. *Национализам : историја – форме – последице*. Превео с немачког Томислав Бекић. Нови Сад: Светови, 2002.
22. Вуковић, Ново. *Увод у књижевност за дјецу и омладину*. Никшић: Унирекс, 1995.
23. Вурдеља, Милан. „Тоталитет детињства у *Дјетињству 1902–1903* Мирослава Крлеже и *Породичном циркусу* Данила Киша". *Зборник Матице српске за књижевност и језик.* Вол. 65/3, 2017, стр. 941–959.
24. Вурдеља, Милан. „Узорност маргинализованог јунака: остваривање васпитних циљева наставе с обзиром на иновације у лектирном програму". *Програмске (ре)форме у образовању и васпитању – изазови и перспектива*. Ур. Зорана Опачић, Горан Зељић. Београд: Учитељски факултет Универзитета у Београду, 2020, стр. 341–351.
25. Вурдеља, Милан. *Интеркултуралност у наставној обради прозе Данила Киша*. Докторска дисертација. Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2023.
26. Дамјанов, Сава. „Бранко Ћопић: смехотворство у бићу језика". *Наслеђе: часопис за књижевност, уметност и културу*. Год. 11, бр. 27, 2014, стр. 9–15.
27. Danojlić, Milovan. „Najbolji Ćopić". *Kritičari o Branku Ćopiću*. Prir. Muris Idrizović. Sarajevo: „Svjetlost" – OOUR Izdavačka djelatnost, 1981.
28. Декарт, Рене. *Расправа о методи*. Превео с латинског и француског Марко Вишић. Београд: Октоих, 1997.
29. Делић, Јован. *Кроз прозу Данила Киша*. Београд: БИГЗ, 1997.
30. Делић, Јован. *Књижевни погледи Данила Киша: ка поетици Кишове прозе*. Београд: Издавачко предузеће Просвета, 1995.
31. Димитријевић, Коста. *Иво Андрић*. Горњи Милановац: Дечје новине, 1981.
32. Изер, Волфганг. *Имплицитни читатељ*. Осијек: Издавачки центар Ревија – Радничко свеучилиште Божидар Маслариħ, 1989.
33. Јанићијевић, Валерија. *Родови и врсте у настави књижевности : (у млађим разредима основне школе)*. Београд: Учитељски факултет, 2007.
34. Јанићијевић, Валерија. *Теорија књижевности у разредној настави*. Београд: Учитељски факултет, 2016.
35. Janićijević, Valerija, Milena Mitrović. „Školska lektira i kulturno pamćenje. Sadržaji nacionalne kulture unastavnim programima za srpski jezik na mlađem osnovnoškolskom uzrastu". *Annales Universitats Paedagogicae Cracoviensis.* 11/315, 2020, str. 141–152.
36. Јанићијевић, Валерија. „Канон српске књижевности у разредној настави". Зборник радова са Друге интеркатедарске србистичке конференције, одржане у НОКЦ "Вук Караџић" у Тршићу 18–20. јуна 2021. године *Интеркатедарска србистичка конференција* (2; 2021; Тршић), стр. 205–215.

37. Јерков, Александар. „Лексикографска парадигма: модел енциклопедијске прозе Данила Киша.” *Књижевност 89*. Ур. Вук Крњевић. 2–3, 1990, стр. 244–262.
38. Јерков, Александар. „Интракултурни простор разлике Од радикалног зла до баналности добра”. *Српски језик, књижевност, уметност: зборник радоца са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 31. октобра и 1. новембра 2008. год. Књига II Интеркултурни хоризонти: Јужнословенске/европске парадигме и српска књижевност*. Ур. Драган Бошковић. Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет Скупштина града, 2009, 9–23.
39. Јерков, Александар. „Увек о Кишу, а сада још и о Питању љубави,У јесен године 7464. (по византијском рачунању времена), на крају нешто о Ничеу и орфизму”. *Летопис Матице српске.* 496/5, нов. 2015, 547–577.
40. Јерков, Александар. *Тајна Европе : смисао (књижевне) имагинације : апокритика*. Београд: Филолошки факултет, 2015.
41. Јерков, Александар. „Учење незнања и отпор менталној корупцији“. *Програмске (ре)форме у образовању и васпитању – изазови и перспективе*. Ур. Зорана Опачић, Горан Зељић. Београд: Учитељски факултет, 2020, 49–78.
42. Jovanović, Aleksandar (prir.). *Kako predavati književnost : teorijske osnove nastave*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1984.
43. Јовановић, Александар. „Бранко Ћопић, школски писац“. *Иновације у настави*. XXVIII, 2015/4, 70–75.
44. Јовановић, Зорица. *Обрада домаће лектире у млађим разредима основне школе*. Београд: Антуријум, 2002.
45. Kajoa, Rože. *Igre i ljudi : maska i zanos*. Prev. Radoje Tadić. Beograd: Nolit, 1965.
46. Красић Марјановић, Олга (прир.). *Бранко Ћопић: „Кујем своју жицу”*. Београд: Службени гласник, 2018.
47. Лесник Оберстајн, Карин. „Основи: шта је књижевност за децу? Шта је детињство“, у: Хант, П. (ур.), *Тумачење књижевности за децу*, Јанковић, Н. (прев.), Опачић, З. (прир.), Београд: Учитељски факултет, 2013.
48. Lok, Džon. *Ogled o ljudskom razumu*. Preveo Dušan Puhalo. Beograd: Kultura, 1962.
49. Ломпар, Мило. *Дух самопорицања: прилог критици српске културне политике – осмо издање*. Београд: Catena mundi, 2018.
50. Љуштановић, Јован. *Књижевност за децу у огледалу културе*. Нови Сад: Змајеве дечје игре, 2012.
51. Manhajm, Karl. *Ideologija i utopija*. Prev. Branimir Živojinović. Beograd: Nolit, 1978.
52. Маринковић, Бојана. „Вечита савременост Бранка Ћопића : Ћопићева дела у новим програмима српског језика у разредној настави“. Зборник радова са Међународног научног скупа *Програмске (ре)форме у образовању и васпитању - изазови и перспективе*, одржаног 20. маја 2019, стр. 276-292.
53. Марковић, Слободан. *Записи о књижевности за децу*. Београд: Интерпрес, 1971.
54. Mbembe, Joseph-Achille. „Nekropolitike“. *Periferije političkog : o afektima, stvarima i zajednicama*. Ur. Jelisaveta Blagojević, Mirjana Stošić, Jovana Timotijević. Beograd: Fakultet za medije i komunikacije, 2017, 157–189.
55. Милатовић, Вук. *Књижевно дело Иве Андрића у настави*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1996.
56. Милатовић, Вук. *Методика наставе српског језика и књижевности у млађим разредима основне школе*. Прир. Зорица Цветановић, Валерија Јанићијевић, Вишња Мићић. Београд: Учитељски факултет, 2019.
57. Мркаљ, Зона. *Планирање у настави : српски језик и књижевност у старијим разредима основне школе*. Београд: Klett, 2014.
58. Мркаљ, Зона. „Типови локализовања књижевних текстова у читанкама”. *Прилози настави српског језика и књижевности : часопис Друштва наставника српског језика и књижевности Републике Српске 2*. 2/2014, 71–84.
59. Мркаљ, Зона. *Наставна теорија и пракса I, II, III*. Београд: Klett, 2016.

60. Мркаљ, Зона. *Од буквара до читанке – методичка истраживања*. Београд: Учитељски факултет, 2016.
61. Мркаљ, Зона. „Иво Андрић у читанкама прошлог и овог века“. *Братство : часопис Друштва "Свети Сава".* Бр. 21, 2017, стр. 25–37.
62. Мркаљ, Зона. „Канон српске књижевности у основној и средњој школи“. Зборник радова са Друге интеркатедарске србистичке конференције, одржане у НОКЦ "Вук Караџић" у Тршићу *Интеркатедарска србистичка конференција* 2. Београд: Завод за унапређивање образовања и васпитања, 2022.
63. Мркаљ, Зона. *Изазови савремене наставе Српског језика и књижевности и традиционалне вредности*. Београд: Klett, 2022.
64. Недић, Марко. „Семантичке корекције у породичном циклусу Данила Киша”. *Књижевност*. Бр. 2–3, 1990, 274–279.
65. Николић Милија. *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике, 2012.
66. Николић Ђорђевић, Данијела. „Кишов однос према идеологизованој историји у *Раним јадима*”. *Детињство: часопис о књижевности за децу 42. Змајеве дечје игре*. Нови Сад 1/2016, 41–49.
67. Ниче, Фридрих. *О будућности наших образовних установа*. Превео с немачког Душан Јанић. Београд: Фактум издаваштво, 2020.
68. Nora, Pjer. „Pojam nacije“. *Vidici : list za književnost i kulturu.* Vol. 38, 1–3, 1990, str. 40–50.
69. Нусбаум, Марта. *Крхкост доброте : Случај и етика у грчкој трагедији и филозофији*. Превео с енглеског Бранимир Глигорић, превела с грчког Лада Акад. Београд: Службени гласник, 2009.
70. Опачић, Зорана. „Одрастање као обред преласка у Андрићевим приповеткама о детињству“. *Зборник Матице српске за књижевност и језик*. Књ. 65, св. 2, 2017, стр. 401–416.
71. Опачић, Зорана. *(Пре)обликовање детињства*. Београд: Учитељски факултет, 2019.
72. Опачић, Зорана. „Југословенска идеологија за најмлађе : дечја периодика у функцији конструисања југословенског идентитета“. *Зборник Крушевачке филозофско-књижевне школе 20, Сто година од оснивања Југославије : искуство српске књижевности, филозофије и културе : излагања на 28. заседању Крушевачке филозофско-књижевне школе*, 2019, стр. 128–145.
73. Опачић, Зорана. „Важност академске дисциплине "Књижевност за децу и младе" у развоју српске културе и књижевности“. *Статус српског језика и књижевности у образовном систему : зборник радова са Прве интеркатедарске србистичке конференције*, одржане у НОКЦ "Вук Караџић" у Тршићу 19–21. јуна 2020. године *Interkatedarska srbistička konferencija* (1; 2020; Tršić), стр. 153–167.
74. Павловић, Миодраг. *Припремање наставника и ученика за тумачење књижевних дела*. Београд: Завод за уџбенике, 2008.
75. Павловић, Миодраг. „Стваралачке активности ученика поводом тумачења књижевног дела”. *Спреми се да говориш*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2014.
76. Палавестра, Предраг. *Књига о Андрићу : књижевне теме X*. Београд: Београдски издавачко-графички завод: Српска књижевна задруга, 1992.
77. Панић Мараш, Јелена. „Деконструкција приповедног субјекта у *Ранима јадима* Данила Киша и *Башти сљезове боје* Бранка Ћопића”. *Дјетињство.* 39/1, 2013, 46–54.
78. Панић Мараш, Јелена. *Певање и приповедање : путеви модернизма у српској књижевности за децу*. Београд: Учитељски факултет, 2019.
79. Панић Мараш, Јелена. „Светлост као граница у Андрићевој збирци *Деца*“. *Детињство : часопис о књижевности за децу*. Год. 45, бр. 2, 2019, стр. 31–39.
80. Петровић, Тихомир. *Историја српске књижевности за децу*. Нови Сад: Змајеве дечје игре, 2008.
81. Пијановић, Петар. *Наивна прича*. Београд: СКЗ, 2005.
82. Пијановић, Петар. *Проза Данила Киша*. Подгорица: Октоих, 2005.
83. Пијновић, Петар. *Изазови граничне књижевности*. Београд: Учитељски факултет, 2014.

84. Pijaže, Žan i Inhelder, Berbel. *Intelektualni razvoj deteta*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1982.
85. Полић, Страхиња. *Поема у српској књижевности за децу*. Докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет, 2022.
86. Ренан, Ернест. *Шта је нација?* Београд: Српска национална омладина, 1907.
87. Rosandić, Dragutin. *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga, 1986.
88. Росић, Тиодор. *Иманентно-методичко тумачење песничког текста*. Јагодина: Факултет педагошких наука, 2013.
89. Сарленд, Чарлс. „Основи: шта је књижевност за децу? Шта је детињство“, у: Хант, П. (ур.), *Тумачење књижевности за децу*, Јанковић, Н. (прев.), Опачић, З. (прир.), Београд: Учитељски факултет, 2013.
90. Smit, Antoni. *Nacionalni identitet*. Preveo s engleskog Slobodan Đorđević. Beograd: Biblioteka XX vek, 2010.
91. Станковић Шошо, Наташа. „Форме приповедања као интеграциони чинилац у збирци поетизоване прозе *Рани јади* Данила Киша”. *Књижевност и језик.* 52.3/4, 2005, 393–401.
92. Sternhell, Zeev. „Fašizam“, Freeden, M. (ur.), *Političke ideologije*. Zagreb: Algoritam, 2006.
93. Стојановић Пантовић, Бојана. *Песма у прози или прозаида*. Београд: Службени гласник, 2012.
94. Стојановић, Лола. „Постхерменеутичка теорија (српске) књижевне имагинације“, у Лопичић, В. Мишић Илић, Б. (ур.), *Језик, књижевност, теорија*, Ниш: Филозофски факултет, 2019.
95. Стојановић, Лола. „Конструкт детињства у Андрићевој приповеци „Деца“ : Интерпретативни и методички аспекти“. *Књижевна историја.* 53/173, 2021, 349 –371.
96. Tejlor, Čarls. *Izvori sopstva : Stvaranje modernog identiteta*. Prevela s engleskog Sofija Mojsić. Novi Sad: Akademska knjiga, 2008.
97. Tošović, Branko, „Poetika Ćopićevih heterotopija“. *Ćopićeva poetika prostora: lirski, humoristički i satirički svijet Branka Ćopića / Ćopićs Poetik der Heimat: die lyrische, humoristische und satirische Welt von Branko Ćopić*. Ur. Branko Tošović, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität; Banjaluka: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske, 2017, 15–109.
98. Фуко, Мишел. *Рађање биополитике : Предавања на Колеж де Франсу 1978–1979*. Нови Сад: Светови, 2005.
99. Hol, Stjuart. „Kome treba „identitet“?“. *Reč : časopis za književnost i kulturu.* 64/10, 2001, 215–233.
100. Hačeson, Frensis. „O ljudskoj prirodi i njenim dijelovima“. *Britanska filozofija morala : etičke teorije od XVII do konca XIX vijeka*. Ur. Risto Tubić. Sarajevo: Svjetlost, 1978, 281–286.
101. Hačion, Linda. *Poetika postmodernizma: istorija, teorija, fikcija*. Preveli Vladimir Gvozden i Ljubica Stanković. Novi Sad: Svetovi. 1996.
102. Hebdidž, Dik. „Potkulture – značenje stila“. *Studije kulture*. Ur. Jelena Đorđević. Beograd: Službeni glasnik, 2008, 286–313.
103. Хердер, Јохан Готфрид. *Идеје за филозофију повести човечанства*. Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2012.
104. Хобсбаум, Ерик. *Нације и национализми од 1870: програм, мит, стварност*. Београд: Филип Вишњић, 1996.
105. Hujzinga, Johan. *Homo ludens*. Zagreb: Matica Hrvatska, 1970.
106. Freeden, Michael. *Političke ideologije*. Zagreb: Algoritam, 2006.
107. Шаранчић Чутура, Снежана. *Бранко Ћопић – дијалог с традицијом: усмена књижевност у делима за децу и омладину Бранка Ћопића*. Нови Сад: Змајеве дечје игре, 2013.
108. Шаранчић Чутура, Снежана. „Тек понешто о великој поетској задужбини : (или: шта књижевност за децу дугује Бранку Ћопићу)“. *Ведрине и сете Бранка Ћопића : зборник*. Београд: Библиотека града Београда, 2015, стр. 125–144.
109. Šaftsberi, Entoni. „O vrlini“. *Britanska filozofija morala : etičke teorije od XVII do konca XIX vijeka*. Ur. Risto Tubić. Sarajevo: Svjetlost, 1978, 203–206.

V ЗАКЉУЧАК О ОЦЕНИ НАУЧНЕ ЗАСНОВАНОСТИ ТЕМЕ

Увидом у биографију и библиографију Комисија констатује да кандидат **мср Лола Стојановић** испуњава све услове за израду докторске дисертације.

Комисија констатује да **проф. др Александар Јерков и проф. др Зона Мркаљ** испуњавају услове предвиђене Стандардима за акредитацију студијских програма докторских академских студија и сагласни су да за предложену тему буду ментори (коментори).

На основу свега наведеног о предмету, хипотезама, постављеним циљевима, методу рада и очекиваним резултатима, Комисија констатује да је предложена тема **Тумачење обликовања идентитета књижевног јунака у савременој критици и у школи (дела Бранка Ћопића, Иве Андрића и Данила Киша у школским програмима; интерпретативни и методички аспекти)** својом сложеношћу, актуелношћу и значајем за научну област којој припада подобна за израду докторске дисертације.

Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе одлуку о прихватању позитивног Извештаја о оцени научне заснованости теме **Тумачење обликовања идентитета књижевног јунака у савременој критици и у школи (дела Бранка Ћопића, Иве Андрића и Данила Киша у школским програмима; интерпретативни и методички аспекти)**, коју је предложио кандидат мср Лола Стојановић, да за менторе именује проф. др Александра Јеркова и проф. др зону Мркаљ и да је, у складу са прописима, упути Већу научних области друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

У Београду, 10. 11. 2023. г.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. _____
др Зорана Опачић, редовни професор,
председник Комисије

2. _____
др Валерија Јанићијевић, ванредни професор,
члан Комисије

3. _____
др Бојан Марковић, доцент
члан Комисије